

Poštarna
površirana.Uredništvo
in
upravnništvo
Ista je
v Ljubljani
Breg št. 12.
Telefon 119.

AVTONOMIST

Celotna letna
ročnina 120 K
mesečna 10 K
Posamezne
številke se ra-
čunijo po 2 K
Izdati
se računajo
po str. 80 K
manjši soraz-
merno. — Pri
malih oglašev-
besedah 1 K.

:: Izhaja vsak ponedeljek zjutraj. ::

Najnovejše.

Politični položaj.

Beograd, 8. maja. Z ozirom na izjave, ka-
tere je dal Narodni klub glede eventualnega od-
hoda iz Beograda, če bo vlada dala na glasovanje
svoj ustavni načrt brez znatnih izprememb ali vsaj
pozitivnih zagotovil, da jih bo sprejela tekom spe-
cijalne debate, se z veliko napetostjo pričakuje od-
ločitev slovenskih opozicijskih strank. V poli-
tičnih krogih računajo z možnostjo, da zapusti tudi
večina Slovencev konstituantno, in sicer v znak pro-
testa proti centralistični ustavi. S to možnostjo
računajo zlasti z ozirom na izid občinskih volitev
v Sloveniji.

Občinske volitve v Sloveniji in centralna vlada.

Beograd, 8. maja. Izid občinskih volitev v
Sloveniji je vzbudil v beogradskih političnih krogih
veliko pozornost. Demokratska stranka v Beogradu
je razočarana, ker je dobivalo pred volitvami cen-
tralno vodstvo o položaju v Sloveniji poročila,
ki nikakor ne odговarjajo dejanskemu položaju
po volitvah. V krogih radikalcev prevladuje mnenje,
da je treba dosedanje stališče radikalnega kluba z
ozirom na politiko v Sloveniji popolnoma izpremeniti
in Protičevi pristajši dobivajo nadmoč. V krogih, ki
stoje v tesnih zvezah z ministrom notranjih
zadev, smatrajo stališče predsednika pokrajinske
vlade za Slovenijo dr. Baltiča za omajano, ker so
volitve izpadle proti pričakovanju velike zmage
demokratov.

Vlada in Radič.

Zagreb, 8. maja. Za Binkošti so bili napove-
dani veliki shodi Radičevne seljačke stranke. Vlada
je vse shode prepovedala. Prepovedana je tudi
glavna skupščina Radičevcev v Zagrebu. Ban dr. Tom-
ljenovič je dobil iz Beograda ukaz, da kar najenergij-
nejše nastopi proti vsakemu pokretu, ki bi ga Radič
uprizoril. Ban ima tozadevno polnomoč že v rokah.
V Zagrebu se govori, da je nameraval Radič na
isti dan, ko bi bila sprejeta v konstituantni od vlade
predložena ustava, proglasiti svojo ustavo in pro-
klamirati hrvaško seljačko republiko.

Trgovske vesti.

Zagreb, 8. maja. Privatni promet je mini-
malen. Z ozirom na izpremembo zakona o Narodni
banki kažejo tuje valute in devize rastočo tendenco.
Zagreb, 8. maja. V privatnem prometu se
opazuje živahno zanimanje za madjarske krome.
Ogrski finančni minister Hegedüs je izposloval v
Parizu kotiranje za ogrsko krono na pariški borzi.
Iz Pešte došla poročila javljajo, da smatrajo mad-
jarski finančni krogi kot zelo verjetno, da se bo
ogrsko krona dvignila v doglednem času od se-
danjih 2:70 švic. frankov na 5 švic. frankov. Ogrski
poljedelski minister pa je izjavil, da je prepričan,
da bo dosegla ogrska krona takoj po žetvi, ki obeta
biti jako bogata, celo višino 8 švic. frankov. To
mnenje je sicer morda nekoliko preoptimistično, go-
tovo pa je, da bo ogrska krona še rastla.
Zagreb, 8. maja. Beogradski trgovski krogi
računajo na dvigavanje vrednosti tujih valut. To je
pojav, ki ga moremo opazovati vsako leto pred
žetvijo. Vse države, ki so interesirane na uvozu
živil iz naše države, se prizadevajo, da potisnejo
kurz dinarja v tem času navzdol, da bi mogli toliko
ceneje kupovati naše poljske produkte.

Razni dogodki.

Praga, 8. maja. V političnih krogih vlada
zaradi napredovanja poljskih vstaških čet znatna
vznemirjenost. Boje se, da se ne bi razširilo vstaško
gibanje tudi na tešinsko plebiscitno ozemlje. Mi-
nister vnanih zadev dr. Beneš je že napravil v Pa-
rizu potrebne korake. Češko vojaštvo odhaja na
ogroženo ozemlje.

Boj za avtonomijo.

Pred leti je deloval na dunajskem vseučilišču
imeniten učenjak. Pisal se je Anton Menger. On je bil
dvorni svetnik in socialist, zato so mu dali pridevek
„der rote Hofrat“ — „rdeči dvorni svetnik.“

Ta mož je silno veliko bral in mislil. V svoji
knjižnici je zbral do malega vso socialistično litera-
turo do najskromnejših letakov in najneznatnejših le-
pakov, ki jih je prišlo izpod tiskarske preše do nje-
gove prezgodnje smrti. Mengerjeva knjižnica tvori
danes eno najdragocenejših zbirk dunajske univerzitetne
biblioteke, ki jo je dobila kot dedščino.

Kot plod svojih dolgoletnih študij in raziskavanj
na vseh poljih obširne socialne znanosti je izdal Anton
Menger po več kot dvajsetletnem napornem in teme-
ljitem študiju drobno delec: Die neue Staatslehre —
nauk o novi državi. Mala knjiga je to in samo 4 krome
je veljala pred vojno. Zato so jo gospodje, ki so vajeni
meriti temeljitost in znanstvenost bolj po debelosti in
po ceni knjig kakor po njihovi vsebini, prav radi pre-
zirali in jo označevali kot „brezpomembno in neznan-
stveno,“ čeprav je vsak stavek, mestoma celo vsaka
beseda, ki jo je zapisal „der rote Hofrat“ celo po-
glavje zase.

Jako čudno je, kako Anton Menger svojo knjigo
začenja. Začenja namreč z *anarhizmom*. On slavi anar-
hizem kot višek človeškega dostojanstva in kot najpo-
polnejšo družabno obliko, ki si jo moremo sploh misliti.
V tej formi padejo vse ovire, ki človeka in njegovo
individualno svobodo ovirajo. Anarhizem ne pozna no-
benih postav več, ne rodbinskih, ne občinskih, ne po-
krajinskih in ne državnih, ker jih ne potrebuje. Človek
se razvija in živi popolnoma svobodno. Zato tudi ne
potrebuje države.

Seveda pristavlja Menger svojemu opisu anarhi-
stične uredbe človeške družbe še dostavek, da bi mo-
rali ljudje postati najprej najpopolnejši angelji, predno
bi se dala uvesti taka idealna forma človeškega sožitja
v prakso. Dokler pa so ljudje to, kar so, bo pa že še
treba nekaj žandarjev in potrebovali bodo tisto omejitve
svoje svobode, ki jo človeku nalaga — država.

Nam se zdi, da je Menger v tem lepem poglavju
prav drastično označil enega glavnih problemov člo-
veške družbe, ki obstoji v vednem boju za kolikor
mogoče prost, neoviran in svoboden razvoj individuala z
organizirano človeško družbo.

Organizacija hoče iz človeka napraviti mašino,
ona vidi v človeku samo svoje slepo orodje, s katerim
hoče doseči svoje „višje“ cilje, človek se pa brani
kasarne, brani se postati mašina in pravi: Jaz hočem
živeti svoje življenje do najvišje mere, ki je sploh mo-
goča. Organizacija ali (v državi) organizirana človeška
družba ima do mene kolikor mogoče malo pravic.

Ta boj človeka z družbo za „osnovne“ pravice
človeka se vleče kot rdeča nit skozi vse revolucije,
prevrate in skozi vse državno življenje. Človek, ki je
prva celica človeške družbe, hoče biti prost do skrajne
mere možnosti. To je boj posameznega človeka za nje-
govo „avtonomijo“ v človeški družbi. Kolikor več
„avtonomije“, kolikor več pravic samoodločevanja pre-
pušča človeška družba ali pa v državi organiziran del
človeške družbe posamezniku, toliko boljše se počutita
oba: človek in družba (država).

Prve omejitve svoje neovirane svobode doživi
človek v rodbini. Rodbina je druga stopinja v družabni
organizaciji, ki zahteva za sebe od družabne celokup-
nosti zopet isto pravico do kolikor mogoče velike svo-
bode kakor jo zahteva posameznik. Kolikor manj pravic
jemale celokupna družba (država) rodbini na pr. glede
vzgoje otrok, toliko boljše je za obe strani. Kolikor
več trenja je med obema skupinama, toliko slabše za

oba. Tudi socialni organizem „rodbine“ se hoče uve-
ljaviti nasproti družbi in ne priznava nobene teorije,
ki bi hotela rodbino eventualno odpraviti, ali pa ji dati
formo kasarne. To je boj rodbine za „avtonomijo“, t. j.
za kolikor mogoče široko in obsežno pravico samood-
ločevanja. Človeška osebnost se ne da ubiti od družbe
niti kot osebnost niti kot oče (mati), ampak v vsakem
svojevlastu zahteva svoje pravice za sebe. Mati pravi:
Jaz sem otroka rodila, ne družba!

Kar velja za osnovno edinico človeške družbe,
t. j. za človeka, kar velja za prvo organizirano edinico,
t. j. za rodbino, to velja tudi za vse druge organizirane
dele človeške družbe, torej tudi za plemena, za na-
rode, za verske skupine, za interesna zastopstva itd.
Na celi črti gre boj za „avtonomijo“, torej za kolikor
mogoče velik obseg pravic, ki jih zahteva dotična sku-
pina za sebe in jih odreka višji skupnosti. In kdor
zasleduje ta boj, ta vidi, da je tendenca razvoja pač
taka, da povsod premaguje stremljenje za omejitve
„kasarne“, v katero bi po svoji prirodi rada vklebila
družba svoje organe. Organi morajo imeti svoj kolikor
mogoče svoboden razvoj, potem je celota močna, ne pa
narobe.

To je menda tisto, kar je hotel povedati Anton
Menger v prvem poglavju svoje knjige za 4 predvojne
krome. Ideal človeške družbe ni kasarna, človek ne
stremi za tem, da sam izgubi vse, kar je njegovo, na
korist družbe, ampak hoče tako družbo, ki bo njemu
jemala kolikor mogoče malo, ali pa nič in mu ravno s
tem dala vse, namreč človeku samega sebe, in tudi
narodu samega sebe.

Poročilo

delegata zdravstvenega sveta za Slovenijo dr. Janeza
Plečnika o stanovanjskih razmerah v Trbovljah.

V petek 18. feb. t. l. zjutraj sva se odpeljala z g.
dr. Lapajnetom iz Ljubljane v Trbovlje. Ob osmi uri predp.
smo se napotili jaz, g. dr. Lapajne, g. dr. Baumgarten
in dva gospoda kot delavska zastopnika in smo hodili
do 12. ure in si ogledovali rudarska stanovanja v po-
meriju rudnika. Ogledali smo si tudi stanovanja v
tkzv. „Mailand-u“ (last g. Treota).

Ob 2. uri popoldne smo šli od rudnika skozi vas
Trbovlje v Gabrsko, najširši del zarez med hribi, ki
stiskajo od desne in leve ozko Trboveljsko dolino. Hiše,
ki stoje na pomeriju rudnika, imajo tri za dušo zelo
neprijetna svojstva:

1. Stojte na takozvani „štircani“ zemlji; to je zmes
lsporja, premoga in pepela. Ta zemlja je absolutno ne-
rodovitna in napravlja vsi puščave.

2. So postavljene brez širšega načrta, kot jih je
bilo na ravno zamrlih rudniških tleh možno postaviti
in kot je bila potreba; očitno tudi kot jih je skopost
družbe želela in indolentno delavstvo sprejelo.

3. Ob hišah stoji in sloni prav tako brez širšega
načrta nebroj barak, primitivno zbitih iz lesa; v njih
hranijo ljudje drva, premog, kokoši, koze itd.

Hiše in barake ne nudijo niti v načrtu niti v
ornamentiki tudi ne najmanjšega estetskega užitka.

V tlorisu najdeš 4 tipe:

En tip kaže skupen, precej velik prostor, prav
(črn) atrium. V njem stoji 4 štedilniki za 4 stranke,
ki imajo po eno sobo. V to sobo stopajo skozi skupno
kuhinjo. Iz kuhinje vodijo namreč 4 vrata v omenjene
„stanovanjske“ sobe.

Drugi tip je tak: Na podolžnih plateg hiš vidiš 5
in več vrat. Skozi te stopiš v kuhinjo in iz te v sobo.

Tretji tip je ta-le: Stopiš v eno veliko sobano:
stanovanje dveh družin.

Četrty tip je ta: Velika sobana; v tej po tipu kasarn postelj ob postelji: ležišča za samce (Burschenhaus).

So še hiše, ne ravno velike, pa vendar relativno obsežne. V njih so v dveh, treh nadstropjih stanovanja po tipu 1 ali 2; če greš torej od prizemlja v stanovanje prvega nadstropja, prehodiš kuhinje *osmih* strank; če greš v drugo nadstropje, prehodiš tri kuhinje dvanajstih strank.

Nekaj samec stane tudi v „Mailand-u“ v hišah, ki so pripete naravnostobskale. Od teh teče za hišo, čez njo in skozi pokrov hiše (streha ne kaže reči) voda hudournikov, ki se nabere ob deževnem vremenu v skalah.

Nekaj ljudi stanuje tudi v lesenih, ob zemljo prislonjenih barakah, delih prednikov: arhitektura je ta: prizmatična lesena skatlja, na eni plati vrata, v teh izrezan kvadrat s šipo zadelan.

Razen tipa 2., so vsa ostala stanovanja nehigijenske, uničujejo v stanovalcih vsak čut človečnosti in ubijajo vsak etičen pokret. Ta stanovanja ne ščitijo stanovalcev pred sovražnimi naravnimi napadi, ta stanovanja ubijajo naš rod, so mlini, v katere mečemo lastno meso in nam več škodujejo kot nam koristijo milijoni, izkrpani iz rudnikov.

Vsa ta stanovanja — tudi ona tipa 2. — imajo to skupno napako, da so preobljudena. V stanovanjih z 1 sobo (15 m²) in kuhinjo (10 m²) stanuje po 10, 11, 15 oseb.

Vprašanje je, kako je mogoče, da je do tega prišlo. Odgovor je samo eden: Blesk velkapitala je omamila očij javnih funkcionarjev in javni funkcionarji niso videli več črk postav, niso znali več brati; le slišali so še. Ker pa niso slišali med rudarje, so slišali le še besede rudniških lastnikov in ženket rudniških cekinov.

Vprašamo se, kako bi bilo mogoče stanovanja rudarjev izboljšati.

Ko bi bil prepričan, da bi oblasti z vso strogostjo izsilile izvedbo stanovanjskih predpisov, bi nasvetoval, naj vlada pošlje v rudniški trboveljski revir polk vojakov in par vagonov petroleja; polijejo naj hiše s petrolejem in naj uničijo vse, kar bi spominjalo na te hiše.

Videl sem pa ljudi, ki so krivi bede nesrečne, človeški podobne mase v trboveljskem rudniku, proste in v polni moči in pogled na te zločince me je prepričal, da se človeštvo ni zboljšalo.

Opuščam torej oni predlog kot neizvedljiv.

Drug predlog je ta:

1. Vlada naj konstatira število rudarjev in naj prisili trboveljsko družbo, da sežida za $\frac{2}{3}$ tega števila nova stanovanja, po načrtih, ki jih mora vlada sama odobriti. Ta načrt je lahko izvedljiv. Trboveljska ozka in skalna dolina rodi tako malo zemeljskih pridelkov, da ne pridejo resno v poštev. Družbo naj vlada prisili, da nakupi še svet izven sedanjega rudnika in da postavi tja zdrave rudarske hiše (proti Gabrskem).

2. Za ostalo $\frac{1}{3}$ naj se predelajo stanovanja v sedanjih hišah.

V splošnem je opozoriti še na to-le:

Duša ti v Trboveljskem rudniku še po par minutah zamre; če izvameš cerkvice na Sv. Planini, Kumu in Rečjah, je nimaš točke, ki bi blagodejno vplivala na-te; stroj in le stroj povsodi — kako brezokusni ste vi, sloveči produkti človeškega duha!

Vtis, ki ga napravljajo na-te rudarji, je nengoden: zvečine se zanemarjajo in govoriti moreš le še o vegetiranju, ne več o življenju teh ljudi.

V to, človeški podobno maso so postavili 105 gostiln in menda še nebroj „bušenšankov“ in „špelunk“ in kino.

Ozko spojena stanovanja ubijajo v boljših, občutljivejših elementih dobre plati in jih prisilijo, da otope in obnemorejo v brezupnem boju za uresničenje svojih sicer primitivnih, pa vendar res estetskih idealov.

Čudno, čudno — in vendar najdeš v nekaterih teh hiš gospodinje, ki skrbijo neumorno in z uspehom za red in snago v stanovanjih in jih zaljšajo s cveticami.

Vlada naj torej:

3. Zapre $\frac{2}{3}$ gostiln v Trbovljah in kino; gostilniške prostore naj porabijo:

a) za stanovanja rudarjev;

b) za delavski dom s čitalnico in orerano in naj prisili Trboveljsko rudarsko družbo, da opremi to dvorano s projekcijskim aparatom.

c) prisili naj trboveljsko družbo, da honorira predavanja, ki naj bi se vršila v zimskih mesecih redno vsaj vsako nedeljo; predavatelje in temata naj bi pa določala vlada seveda v nekem sporazumu z delavstvom.

Klerikalizem, separatizem, federalizem, protidržavnost, avtonomija in — policija.

Prva opazka: Mi pišemo za avtonomijo. SLS. agitira tudi za avtonomijo. Logičen sklep: Mi smo klerikalci.

Druga opazka: Dunajski germanizatorji so bili centralisti. Tudi dr. Žerjav je centralist. Logičen sklep: Dr. Žerjav je dunajski germanizator!!! Ista logika prosimo!

Ko smo že pri opazkah naj jih dodamo še nekaj: Ker zahtevamo za Slovenijo nekaj zakonodajne oblasti, zato smo separatisti, t. j. mi hočemo proč od države.

Ker že imajo švicarski Nemci v svojih švicarskih nemških kantonih zakonodajno oblast, zato so nehali biti Švicarji, šli so proč od države in so se pridružili Nemčiji. Isto so storili švicarski Francozi in švicarski Lahi. Švice ni več.

Ker zahtevamo za Slovenijo nekaj avtonomije, zato smo tudi federalisti, torej nočemo proč od države. Federalistično urejene Zedinjene države v Severni Ameriki so namreč država. Tudi federalistično urejena komunistična Rusija je država. Tudi to je logika.

Ker zahtevamo za Slovenijo nekaj avtonomije, zato smo „protidržavni in prevratni elementi“. Anglija je dajala in še daje svojim kolonijam in pokrajinam ne le avtonomije, ampak jim dovoljuje tudi privilegije, ki tvorijo po naših pojmih že, znake lastne državnosti. Zato so vsi angleški državniki sami „protidržavni in prevratni elementi“.

Kdor je za avtonomijo, tega naj prime policija. To je pa glavni in pravi namen vseh očitanj in podtikanj in sumnjičenj. To pa ni logika ampak „državotvoren sistem“!

Klerikalizem je ubit. Tak glas je šel po deželi po državnozbornih volitvah.

Klerikalizem je ubit. Tak glas gre po deželi po občinskih volitvah. Na nas uboge avtonomiste pa bljujejo centralisti ogenj in žveplo, ker nočemo ubijati klerikalnega zmaja — ki je vendar že ubit!

Gospodom moramo dati na žalost na znanje, da njihovi želji ne moremo ustreči. Za kadavre so konjači ali v najboljšem slučaju prosektore. Mi nimamo niti obrtnega dovoljenja za prvi posel, niti znanstvene usposobljenosti za družega. Mrcvarite „mrtvake“ sami.

Toda pustimo ob strani opazke, katere smo napisali samo kot klasične dokaze „logičnega“ mišljenja in pogledimo naš klerikalizem od resne strani.

Verski problem in kar je z njim v zvezi je v prvi vrsti kulturnoznanstven problem. Reševanje in razpravljanje o takih problemih pa ni stvar dnevne politike, ampak je stvar znanstvenikov, univerz in akademij itd. Tam se bodo že našli ljudje, ki imajo čas in sposobnost za to, da nam bodo dali odgovore na različna vprašanja, kolikor je sploh mogoče odgovarjati na verske stvari, če komu ni že to zadosti, kar v cerkvi (cerkvah) sliši o verskih zadevah.

Če pa prenesemo verski problem in kar je z njim v zvezi na politično polje, potem pa mora o njem odločevati v današnjih demokratičnih časih večina ljudstva. Če se večina ljudstva izreče za stranko, ki propagira tudi kako versko načelo poleg drugih svojih političnih programnih točk, potem je treba to odločitev kar lepo priznati. Tisti pa, ki s tako odločitvijo niso zadovoljni, morajo pa gledati, da si z agitacijo, s prepričevanjem

in pončevanjem itd. večino pridobe. Če se je slovensko ljudstvo odločilo, da ima rajše fajmoštre kakor advokate, je to stvar ljudstva in to odločitev moramo vzeti mirno na znanje; tudi advokate je morajo vzeti na znanje. Če pa taka odločitev advokatom ni prav, naj pa poskrbe s svojim delovanjem za to, da bodo ljudje njih rajše imeli kakor fajmoštre in potem bodo fajmoštri to odločitev ljudstva jemali na znanje.

Mnogo važnejši kakor to, kar smo ravnokar zapisali, se pa nam zdi odgovor na vprašanje, ali je „boj proti klerikalizmu“ danes za Slovence res še prva in glavna naloga ali so pa tukaj mogoče še drugi politični problemi, ki so vsaj trenutno mnogo aktualnejši.

Boj proti klerikalizmu oziroma ločitev „duhov“ v liberalce in klerikalce smo prinesli s seboj iz Avstrije. V Avstriji je vladal avor, vladalo je plemstvo, vladali so generali, vladala je birokracija, in tem gospodom se je pridruževal čisto tudi visoki klerus vseh veroizpovedovanj. To je bila strašna sila, ki je tiščala na tla vsak svobodnejši, demokratiški pokret. Zato se je manjšina, ki je čutila ta pritisk, upirala proti dvoru (republikanizem), upirala se je proti plemstvu (buržazija in delavstvo), upirala se je birokraciji, upirala se je generalom (protimilitaristično gibanje na Češkem) in upirala se je politiki visokega klera (svobodnjaštvo). Pri nas v Sloveniji se je najbolj razvil boj proti kleru, ki je trajal do poloma Avstrije — in še danes traja —, v drugih deželah pa druge panoge zgoraj označenega boja.

Danes pa Avstrije ni več. Mi smo prišli v novo državno skupnost. Zato nastane vprašanje: Ali imaje stara, iz avstrijskih razmer podedovana politična gesla tudi danes v Jugoslaviji, še svojo ekzistenčno upravičenost?

Mi smo tako predrzni, da trdimo, da je kar a priori nimajo. Mi moramo vendar počakati, kaj se bo iz Jugoslavije razvilo, kakšni politični principi in kakšni vladni sistemi se bodo v Jugoslaviji uveljavili in ustali. Če se bodo ponavljale v Jugoslaviji stare avstrijske metode absolutizma, militarizma itd., potem je jasno, da se bo proti takim metodam rodil tudi v Jugoslaviji ravno tak odpor kakor se je v Avstriji. Če pa staro-avstrijski principi ne bodo prišli do veljave, čemu potem oživljati odpor in odprno borbo proti silam, ki jih ni in jih ne bo? Taka borba bi bila vendar skrajna donkišoterija!

Zato smo mi mnenja, da je mnogo važnejše preprečiti, da sploh do takih vladnih metod v naši državi ne pridemo kakor pa misliti že kar vnaprej na odpor proti njim, če jih še tukaj ni! Preprečiti pa se da to najprej z ustavo. Zato smatramo ustavno vprašanje in vse, kar je z njim v zvezi, torej tudi vprašanje: ali centralizem — ali avtonomija za mnogo važnejše in aktualnejše kakor pa stara liberalno-klerikalna bojna gesla.

Odgovor na vprašanje: ali centralizem ali avtonomija pa nima z vero nič opraviti. Če se je v Sloveniji izrekla za avtonomijo SLS., je to gol slučaj. Ravno isto bi bila lahko naredila tudi JDS. ali pa kakšen anarhistično-ateistični klub. Če JDS tega ni naredila, kar mi zagovarjamo, iz tega še ne sledi, da mora biti avtonomist ob enem „klerikalec“; ravno tako je lahko komunist, ali pa anarho-ateist, ki poleg centralizma pobija fajmoštre in pravoslavne pape in turške imame in muftije in poleg dr. Ivana Šušteršiča magari še tudi dr. Gregorja Šušteršiča!

To so razlogi, ki nas navajajo, da za stara bojna gesla nimamo več pravega smisla, dokler se ne bo pokazala eventualno potreba, da jih oživimo v novi obliki. Če pa hočejo neki slovenski politiki spraviti ustavni problem v tesno zvezo z verskim, in če hočeje proglasiti centralizem za svojo versko in ne samo za politično dogmo, mi nimamo nič proti temu — kakor kdo hoče.

Avtonomistični pregled.

Govor g. Davidoviča, bivšega predsednika vlade in predsednika demokratskega kluba v plenumu konstituante je izzval buren aplavz pri centralistih, ko je rekel: „Avtonomije so ali neenakost ali pa privilegiji. Neenakost, če ima avtonomna oblast manj pravic kakor država celota, in mi smo proti neenakosti. Privilegiji, če

ima o avtonemne oblasti — ed pravice kakor državna celota, in mi smo proti privilegijam oseb in pokrajin." — Davidovičev govor komeatira zlasti z omenom na navedeni odstavki zagrebške „Slobodan Trumbića“ od 24. aprila med drugim tako-le: „Gospod Davidovič se zalicuje na zgodovino, pozablja pa, da se v državah, ki so izvedle centralizem, danes pojavlja močan pokret proti centralizmu. Nemčija je še po katastrofi in po revoluciji obdržala širša avtonomije kakor jih sploh kdo pri nas zahteva. Kako pa je na Angleškem, ki predstavlja najbolj demokratično državo? G. Davidovič pravi, da se Anglija trudi z vso silo, da ohrani edinstvo svoje države. Izgleda pa, da g. Davidovič ne vé, da na Angleškem že leta in leta razpravljajo o tem, da bi napravili poleg današnje samouprave še posebne pokrajinske parlamente za Anglijo, za Wales in za Škotsko.“

Začelno kritiko govora dr. Trumbića v konstituenti je objavil profesor državnega prava na beogradskem vsučilišču Slobodan Jovanović v listu „Politika“. Tam piše med drugim: „Trumbić zavrača tudi centralistično ureditev države. Iz njegovih izjav izhaja, da je kriva današnjega nezadovoljstva slaba administracija centralne uprave, ki izdaja naredbe, ne da bi dovolj poznala dušo hrvatskega seljaka. Prizadet veled naredb centralne uprave, se hrvatski seljak centralizmu upira, in noče ničesar znati o edinstveni državi, katera znači zanj isto kot država, urejena na podlagi centralistične ustave.“

Odbijajoč federalizem in centralizem pa bi moral Trumbić predlagati neko drugo rešitev tega vprašanja. Toda v tozadnem delu svojega govora ni bil popolnoma jase. Iz njegovega govora dobiva človek vtis, da se Trumbić nagiba k onemu, kar imenujejo Angleži devolucija. Pod tem naslovom se razume delen prenos zakonodajne oblasti s centralnega parlamenta na lokalne oblasti. Devolucija je mnogokrat več nego samouprava. Nekaj več nego samouprava, je devolucija in nekaj manj nego federalizem. Federalizem pomenja delitev zakonodajne oblasti med centralnim parlamentom in lokalnim zborom.

Ustava sama določa, o katerih zadevah bo odločal centralni parlament in o katerih krajevni zbor. Če bi centralni parlament sklenil zakon o nekem vprašanju, ki spada v področje lokalnega zbora, bi ta zakon, ker bi se protivil ustavi, postal neveljaven. Pri devoluciji pa te volitve ni, temveč je zakonodajna oblast prenesena. Centralni parlament dovoljuje iz lastne inicijative in iz lastne avtoritete lokalnim zborom, da brez njega sklepajo zakone.

Načelo devolucije, kateremu se je približal Trumbić, se nahaja tudi v ustavnih načrtih Stojana Protiča in dr. Korošca. Kakor izgledata ta dva načrta različno, tvori vendar jedro obeh načrtov načelo devolucije. Trumbić pa se ne sklada s Protičem in Korošcem v vprašanju razdelitve pokrajin.“

Tako Jovanović. Mi smo se pa nehote spomnili pri čitanju besede „devolucija“ na našo avtonomijo in smo si mislili: Kakšni „prevratni elementi“ in strahoviti „klerikalci“ morajo biti ti Angleži!

Na Slovaškem se je ustanovila slovaška nacionalna stranka z izrazito avtonomističnim programom. O tem poročata vladna „Prager Presse“ od 17. aprila sledeče: „Nacionalna opozicija je sklicala 30. marca t. l. v Sv. Martin zborovanje, kjer je prišlo do formelne in idejne ločitve političnih struj. V politično življenje Slovakov vstopa odalej nova slovaška nacionalna stranka s programom avtonomije. Voditelji agrarne stranke novi grupi ne stoje sovražno nasproti. Pač pa obsojajo novo stranko socialni demokratije in njihov glavni organ očita avtonomistom konservativnost in jim najbolj zamerja avtonomizem, češ da bo vsled tega oviran republikanec dostop na Slovaško.“

Avtonomija otoka Malte. Na Malto se je izvršila na svečan način proslava uvedbe nove ustave, ki daje otoku popolno avtonomijo. Novo upravo otoka sestavlja poslanska zbornica, ki šteje 32 poslancev, nadalje senat s 17 senatorji. Upravi načeluje 7 ministrov. Uvaja se splošna volilna pravica, pred sodiščem pa uživa italijanski jezik iste pravice kakor angleški. — Otok Malta v Sredozemskem morju je vrlo važna angleška naselbina in tvori glavno oporišče angleške pomorske moči na veliki trgovski poti iz Anglije v Egipt in Indijo. Take točke drže vse države po navadi pod najstrožjo kontrolo. Angleži pa, ki so gotovo

tudi dobri državniki so dali otoku Malto avtonomijo, ker vedo, da je najboljša opora državne moči zadovoljna in samozavedno prebivalstvo. V naši državi pa očitajo avtonomnim občinam — komisarja!

Tedenski pregled.

Atentat na ministra notranjih zadev g. Draškeviča je napravil te dni v Beogradu mlad človek, brčkone dijak, ko se je minister v pozni uri vračal domov od neke veselice. Atentat brčkone nima osebnega značaja, ampak je po vsi priliki politične narave. Atentatov nihče ne odobrava, kdor ima le nekoliko politične uvidevnosti, pač pa je treba vzeti take pojave na znanje v toliko, ker nam kažejo, da v deželi nekaj ni v redu. Pameten človek bo gledal, da bo odpravil kolikor mogoče hitro vzroke, ki utegneje dovesti do sličnih obupnih korakov.

Zanimivo politično izjavo o političnem položaju je razposlal začetkom tega meseca uradni beogradski „Presb'ro.“ V izjavi konstatira, da se ni političen položaj med velikonočnimi prazniki (pravoslavni) nič izpremenil, pač pa bo vlada poskusila nekoliko modificirati svoj ustavni načrt, da si pridobi glasove onih strank, ki stoje bližje vladi. — Ta izjava se da različno tolmačiti. Ali je vlada res v taki zadregi za glaseve, da mora popuščati? Potem naj odstopi! Ali se hoče izogniti očitku, da je ustava oktroirana? Potem naj svoj načrt temeljito revidira, in ne samo popušča! Ali pa je vladna ponudba za popuščanje čisto navadna vaba za opozicijske stranke? To izgleda najverjetnejše. Toda tudi lisjaku Pašiču se utegne pripetiti, da se mu enkrat načrti ne bodo posrečili!

Agrarne gibanje v Južni Srbiji. Kakor znano, je vlada bosanske bego bogato nagradila — ali vsaj obljubila je to, — da si dobi njihove glasove za svoj ustavni načrt. Dobiček bosanskih veleposesnikov pa ni dal miru tarškim begom v Južni Srbiji, ki so od Pašiča zahtevali tudi bogato plačilo, ako hoče imeti njihove glasove. Pašič je hočeš-nočeš moral pristati na pogajanja, ki pa niso dovedla do zaželjenega uspeha. Tako vsaj lahko sklepamo iz dejstva, da so se začeli v Južni Srbiji upirati kmetje proti tarškim zahtevam — gotovo ne brez vednosti vlade. Ta kmečki (od vlade same provocirani?) odpor v Južni Srbiji je pa rodil odpor kmetov tudi v Bosni, kar je za Pašiča zopet nova neprilika. Zato bo moral g. Pašič ugoditi ali zahtevam begov na celi črti, če hoče spraviti svoj ustavni načrt gladko pod streho, ali pa vstreči kmetom na celi črti, če hoče rešiti svojo stranko. Najpametnejše pa bi napravil, če bi vrgel svoj centralistični ustavni načrt v — koš!

Vojna odškodnina in naša država. Po mirovni pogodbi ima tudi bivša kraljevina Srbija pravico do dela vojne odškodnine, ki jo imajo plačati premagane države. Od Nemčije dobi Srbija nekaj živine (ali pa denar) in pa lepo število vagonov in lokomotiv. Tudi od Bolgarov ima Srbija pravico zahtevati velik znesek. Ker pa Bolgari do danes še niso poravnali svojih obveznosti, zato se pripravljajo v Beogradu na slične korake proti Bolgariji kakor Francozje proti Nemčiji. Kakor se iz tega vidi, je pot do popolnega ujedinjenja vseh Jugoslovanov v eno državno celoto — da niti ne govorimo o stapljanju v en narod — še jako dolga.

Dnevne vesti.

Današnje številko „Avtonomista“ smo razposlali samo še naročnikom in preprodajalcem. Prosimo vse, ki se zanimajo za list in odobravajo njegovo tendenco, naj se z naročnino požurijo in naj nam pridobivajo novih prijateljev, naročnikov, sotrudnikov in dopisnikov. Ravno tako bomo hvaležni vsem, ki bi bili pripravljeni prevzeti vsaj v večjih krajih podrobno razprodajo lista. Natančnejše pogoje naznani takoj Upravništvu „Avtonomista“ v Ljubljani, Breg št. 12.

Ljubljanska vlada za pokrajinsko avtonomijo. Pokrajinska vlada za Slovenijo je izdala sledečo samo za Slovenijo veljavno naredbo: Vsake

javno zasmeševanje, zasramovanje in emalovaševanje države, ustave in zakonov, vojske in posameznih plemen troimenškega naroda Srbov, Hrvatov in Slovencev, nadalje javnih oblastev in oblastvenih odredb, kakor tudi vsake kazanje odpornosti in vsake ščuvanje zoper uje je prepovedano. Dejanje se je javno storilo, če se je izvršilo na obče dostopnem kraju tako, da ga je opazilo več nego dve osebi, ali če se je dejanje izvršilo pred več nego dvema osebama, kolikor ni omejeno na domačo obitelj, ali če se je dejanje izvršilo s tem, da se je tiskovina, drug spis, podoba, zastava ali znak razširjala ali na obče dostopnem kraju nabila ali razstavila. Ne glede na to, ali se morda uvede kazenske postopanje, kaznujejo prestopke te naredbe politična oblastva, oziroma policijska oblastva, z globo od 20 do 10.000 K ali z zaporom od 24 ur do treh mesecev ali pa z globo in z zaporom obenem. Globa se steka v ubožni zaklad občine, v katere okoliša se je kaznive dejanje izvršilo. Naredba dobi moč z dnem razglasitve. Istočasno se razveljavlja naredba celokupne Narodne vlade SHS. v Ljubljani z dne 13. januarja 1919., št. 272 Uradnega lista. Naredbo so podpisali predsednik vlade dr. Baltič in poverjenika dr. Ravnihar in A. Ribnikar. Avtonomijo za Slovenijo uvajajo tedaj via facti.

Jasnost in zmedenost! „Naprej“, glasilo jugoslov. soc. dem. stranke, je prinesel v svojih številkah 100 in 101 članek g. Filipa Uratnika, v katerem se izreka proti avtonomiji Slovenije. Njegove razloge poznamo že iz raznih hara-centralističnih listov, zato ne bomo na nje posebej odgovarjali. Radi bi vedeli le eno: ali je vsebina članka g. Filipa Uratnika, ki je član vodstva J. S. D. S., oficijelno mnenje stranke odnosno njenega zastopstva ali ne. Konstatirati moramo namreč, da je v svojih volilnih oklicih za konstituanto J. S. D. S. svečavo zagotavljala volilcem, da se hoče boriti za avtonomijo Slovenije. Znova smo pregledali tiste oklice in videli, da je ta zahteva celo razprto in debelo natisnjena. Socialistični ustavni načrt govori le bolj o administrativni samoupravi, vendar pravi v § 135 sledeče: V svrhu upravljanja države in posameznih delov države je država razdeljena na pokrajine, okraje in velike občine. Za to razdelbo, ki se izvede s posebnim zakonom, so merodajni edino geografski, gospodarski in kulturni vidiki. Kateri in kakšni so ti vidiki, to mi seveda ne vemo. Se so tu odprta mala vratica: „posebni zakon“ in „geografski gospodarski in kulturni vidiki“. G. Uratnik menda tudi ustavnega načrta svoje lastne stranke ni bral. Gospodje, več jasnosti in manj liberalizma v dušah — to bi bila naša skromna želja. Hvaležno pa jemljemo na znanje, da se je nasprotnikom našega lista pridružil tudi „Naprej“. Kdor pregleda njih vrste, bo videl čudne pobratime! Mi ne bomo izrekli ne take, ne drugačne sodbe. To bodo storili — drugi!!

A. P.

Občinske volitve v Sloveniji so dokazale, da ogromna večina ljudstva ni za centralizem, ampak za avtonomijo Slovenije. Ta dokaz s številkami seveda centraliste boli in zato se poskušajo še vzdržati na površju s sredstvi, ki niso srečno izbrana. Tako sredstvo je n. pr. vlaganje rekurzov. Vsak človek vendar ve, zakaj se taki rekurzi vlagajo in zato bodo ti rekurzi napravili povsod slab vtis, centralistom bodo pa še bolj škodovali kot izid volitev samih.

Terorizem. Velik ljubljanski dnevnik je takoj po občinskih volitvah prinesel na uvodnem mestu poziv, naj stranka, katero zastopa, takoj napravi natančen kataster vseh svojih somišljenikov, ki so zanj glasovali, in naj zastavi ves svoj politični vpliv za to, da bodo dobivali „ugodnosti“ samo tisti, katerih imena bodo v teh zapisnikih. — Ta poziv meče zelo čudno luč na tajnost volitev. Pa to naj bi še bilo. Žalostno pa je, da se najde velik slovenski list, ki javno zastopa te vrste politično moralo. Če bo šlo v tem tempu dalje, bomo doživeli to, kar so doživeli Srbi s svojim silnim strankarstvom; imeti bomo morali dvojno ali trojno ali celo večkratno uradniško „garnituro“, kakor bodo pač stranke zmagovala. Kadar bo na površju n. pr. JDS. bo zasedla „garnitura JDS.“ vse javne službe; kadar bo prišla na površje SLS., bo vrgla JDS-garnituro na cesto in na njeno mesto postavila svojo i. t. d. — To bo uprava!

Ustava in narodni socialisti. „Nova Pravda“ strankarsko glasilo narodnih socialistov, piše

v št. 16. od 30. aprila: — „Ustava, katere mislijo sprejeti, je skrajno slaba. Mi se naravnost bojimo, da bo ta ustava naši državi še hujo škodovala. Toda ljudmi, ki se to ustavo napravili, se ne da govoriti pametne besede, oni drviyo s polno paro v prepad, s seboj pa vlečejo žalibog tudi državo.“ — Vsi torej že izpregledujejo, samo naši centralisti so zakrknjeni.

Slovenskih tradicij ni! Tako vsaj trdi centralistično „Jutro“, ki piše: „Govoriti o slovenskih tradicijah je sploh nezmislno, ker take tradicije niti nismo imeli, a še manj jo moramo imeti danes... Neodrešena domovina je prva in odločno zavrgla teorijo namišljenih slovenskih tradicij... Slovenski avtonomisti lahko svojo slovensko tradicijo prihranijo za sebe in za one, ki so našli to formulo demagoštva in politične disorijentacije.“ — Slovenske tradicije teraj ni. Tudi slovenske zgodovine ni. Tudi slovenskega jezika ni. Prešern je pel v latovskem jeziku. Oton Župančič poje v albansčini. Slovenske matere vzgajajo svoje otroke v kitajščini. Trstenjak Murko i. dr. so zbirali turško narodno blago. O kresu in o božiču prihajajo k nam tujci študirat *patagonske* narodne običaje. „Jutro“ se res „iztica“!

Nekoliko odgovora. „Slov. Narod“ piše v svojem uvodniku od srede: Nihče danes še ne more trditi, da ima absolutno prav, ko odgovarja na vprašanje, kaj je v večjo korist državi, ali centralizem ali avtonomija ali nekak mešan sistem, kakor ga predvideva ustava. Take diskusije smo pričakovali od tednika „Avtonomist“, ki sta mu posodila ime naša priznana publicista Prepeluh in prof. Lončar. Dosedanje številke so nas zelo razočarale. Samo zabavljanje in nestvarna kritika brez pozitivnih misli in konkretnih predlogov. List do zdaj ni bil drugega kakor navadno agitacsko sredstvo za občinske volitve. Obžalujemo, da imenovana dva gospoda s svojimi imeni krijeta tako pisavo. Predstavljali smo si, da bo „Avtonomist“ nekaka revija ad hoc, ki bo povsem stvarno in resno razmotrivala svoj predmet ter nam predvsem predložila konkreten načrt, kako si gospodje zamišljujejo avtonomijo in v koliko jo hočejo opredeliti od centralne uprave, ki jo menda v gotovi meri ne znikujejo. Načrt bi izzval kritike, mnenja bi se kresala in ni izključeno, da bi se končno našli na neki srednji poti. — Kar se tiče „razočaranja“, „zabavljanja in „nestvarne kritike“ v našem listu, o

tem ne moremo soditi mi sami kot sodniki v lastni stvari. Pač pa hočemo odgovoriti na željo „Narodovega“ člankarja po „konkretnih načrtih“ le toliko, da take stvari ne rastejo čez noč in naj gospodje nekoliko potrpe. Vse bo prišlo lepo počasi. Predno se dajo take reči *konkretizirati*, je treba pregledati mnogo, mnogo knjig. Treba je študirati vse mogoče dosedanje ustavne sisteme. Glavno pa, kar je treba, je temeljit študij naše lastne, *popolnoma nove države, nove*, kor je zrastle iz takih predpogojev, da v zgodovini ne najdemo zlahka (ali pa sploh ne) ustavnega primera, ki bi se dal prosto aplicirati na *naše* razmere. Gospodje okrog „Naroda“ imajo v svojih vrstah mnogo odličnih juristov. Zakaj jih ne povabijo, naj sodelujejo pri rešitvi tega važnega problema, ne v našem listu, ampak v „Narodu“? To delo bo mnogo koristnejše kakor brezplodno liberalno-klerikalno prerekanje. Mi s svoje strani bomo storili, kar pač s svojimi skromnimi močmi zmoremo, vi pa poskusite svoje. Toliko zaenkrat v odgovor, ker je bil ravno vnebohod in smo imeli čas odgovarjati.

Gospodarstvo.

Zvišanje telefonskih pristojbin. Centralna vlada je odredila, da se povišajo tudi naročnine za telefon in sicer za pretežno večino naročnikov, ki ne uživajo uradnih olajšav, na 2000 dinarjev ali 8000 kron letno. Nas v Sloveniji to ne bo posebno zadelo, ker bomo šli lahko na hrbe in klicali drug drugemu, kar doslej še nič ne velja. Prav lahko se pa utegne dogoditi, da bo v doglednem času obdavčen tudi človeški glas. — Pa pustimo šale na strani. Pred nekaj dnevi smo brali, da je na Švedskem telefon tako razširjen, da ima vsak kmet svoj telefonski aparat, ker je po ceni, a država vendar zasluži, ker masa prinese denar. Pri nas pa delamo narobe. Kjer je mogoče še cene naviti, jih gotovo navije država — v svojo lastno škodo.

Finančni svet. V času od 27.—30. aprila se je vršila v Beogradu seja finančnega sveta, na kateri je finančni minister Kumauudi obširno govoril o finančnem položaju države. Zaradi pomanjkanja prostora ne moremo objaviti danes izčrpnjega poročila, katero prinesemo v prihodnji številki.

Narodna banka. „Službene Novine“ od 3. t. m. prinašajo uredbo o izpremembah in izpopolnitvah zakona o Narodni banki od 26. januarja 1920. To je že druga izprememba tekom leta dni, odkar je ta zakon v veljavi. Vlade izpremembe, ki se sedaj objavljajo, obstoje v tem, da se kredit državi poveča za 850 milijonov dinarjev, da se nadaljnje akcije vplačajo v srebru mesto v zlatu ter nadalje določila o razdelitvi dobička. Zanimivo je dejstvo, da bo tiskanje novih novčanč vršila država in ne Narodna banka. Banka bo tekom tega leta brzkone beležila na račun države 1 milijardo dinarjev ter bo dobila tako po novih izpremembah 1% obresti. Na obrestih bo torej znašal dobiček 10 milijonov dinarjev samo na tem posojilu. Ako dobi država od dobička 60%, Narodna banka pa 40%, potem dobi banka 4 milijone. Kaj to znači, se more presoditi le, ako se vpošteva, da upravni stroški Narodne banke v preteklem letu niso bili večji od 3-5 milijona dinarjev. Kakor se vidi, niso posojila Narodne banke, dasi se jih lahko dobi, poceni. Država si bo torej glasom te naredbe izposodila od Narodne banke še mnogo več papirnatega denarja kot doslej. Poplava papirnatega denarja bo pa rastla do brezmejnosti, če bo začela država v svoji režiji tiskati papirnati denar, kar bo imelo zelo slab vpliv na našo valuto. Več o tej naredbi pa izpregovorimo v prihodnji številki.

Citajte, širite, naročajte Avtonomista!

Izdajatelj: ALBIN PREPELUH. — Odgovorni urednik: JOŽE PETRIČ. — Tiska: Tiskarna J. BLASNIKA NASL. V LJUBLJANI.

Kam pa na Binkoštno praznike?

Na Bohinjsko jezero, občudovat krasno naravo. V lepi legi tik jezera se nahaja „Motel Sv. Duh“, kjer je na razpolago 40 sob s krasno dependanco. — Izvrstna kuhinja, točna in solidna postrežba. — Cene zmerni! Za mnogoštevilčen obisk se priporoča FELIKS SELJAK, hotelir.

Gospodarska zveza, centrala za skupni nakup in prodajo

registrovana zadruga z omejeno zavezo

v Ljubljani, Dunajska cesta št. 29

ima na zalogi špecerijske predmete, kolonialno blago, vse vrste žita, moka l. t. d. prvovrstno češko in angleško manufakturo, najboljši splitski cement, laki in težki bencin, vsakovrstne poljedelske stroje in železnino, kakor grablje, kose, lopate, krampe, žage l. t. d. Največja izbira vseh vrst mesnih izdelkov, pristnih kranjskih klobas ter domače masti, najfinejša vina domača in baratska. Lastna zeljarna. Izdelovanje mila in sveč v svoji tovarni. Nakup in prodaja vsakovrstnega lesa. Lastne žage.

Štiri milijone kron

zadene v najbolj srečnem slučaju igralec državne razredne loterije.

Premijo 320.000—kron v tretjem razredu in premijo 400.000—kron sta zadeli srečki, kupljeni pri

Zadružni gospodarski banki v Ljubljani.

Novo žrebanje se vrši od 12. maja do 2. junija. Kdor je doslej igral, a še ni zadel, mora zamenjati srečke IV. razreda za nove srečke V. razreda do 7. maja. Nova srečka stane kolikor stara: cela 192 K, polovica 96 K, četrtinka 48 K, osminka 24 K. Kdor še ni igral, a hoče igrati v petem razredu, mora plačati srečke vseh petih razredov, torej petkratni iznos.

Zadnja prilika! Nekaj srečk ima še na razporago

Zadružna gospodarska banka d. d. v Ljubljani, Dunajska c. 28/1.

TISKARNA IN LITOGRAFIČNI ZAVOD

se priporoča za naročbo vseh tiskarskih in litografičnih tiskovin, ki jih izvršuje po konkurenčnih cenah. Podjetje je popolnoma prenovljeno in opremljeno z najmodernejšimi stroji in je zmožno izvrševati dela od navadne do umetniške izpeljave.

J. BLASNIKA
NASL.

LJUBLJANA
BREG 12.

Edini slovenski zavarovalni zavod Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani, Dunaj. cesta 17.

Sprejema: V požarnem oddelku: vse predmete, ki se zavarujejo proti požaru. V življenjskem oddelku: življenjska zavarovanja v vseh sestavah. Najugodnejši pogoji za otroško doto in pogrebne stroške.

Zahtevajte cenike. Zanesljivi posredovalci se sprejemajo.